

Marko Babić

VODA KAO ZNAK U NAŠEM BOGOSLUŽJU

Svako vrijeme donosi nove izazove i nadahnuća, poticaje na promišljanje ustaljenog ponašanja i korekcije preživljene prakse. Kraće rečeno, svako vrijeme ima svoje znakove koje treba otčitavati želimo li da naša komunikacija bude prepoznatljiva kod onih kojima je namijenjena. Nekada je ta promjena stvaranje nečega novoga, a nekada je dostatno vratiti stari običaj i prilagoditi ga novim okolnostima.

To vrijedi na svim područjima čovjekova djelovanja. Nas ovdje zanima kako se to odražava na području liturgijskih znakova i to samo na jednom znaku koji nazivamo *voda*. I ne u svim dometima njegove znakovitosti nego samo kao vanjski znak koji zapažamo dok sudjelujemo u kršćanskom bogoslužju.

Poticaj za ovaj kratki osvrt došao je iz novonastale situacije koja svakodnevno postaje sve češća: televizija nam često prikazuje različite obrede blagoslivljanja u kojima se upotrebljava i blagoslovljena voda. Ali, nažalost, nedovoljno znakovito do te mjere da se i oni koji znaju o čemu se radi moraju naprezati da shvate o čemu se to radi. No, pođimo redom.

Voda kao uočljivi znak

Prisutnost blagoslovljene vode u kršćanskom bogoslužju sve donedavno je toliko bila česta da je skoro postala znak raspoznavanja kršćanskog blagoslivljanja, očišćenja osoba i prostora, odгона zloduha ... Svaka je crkva imala umjetnički izrađene posude za čuvanje i nošenje blagoslovljene vode koji su svojim oblikom, materijalom i načinom izrade odavali važnost koja se pridavala obredu škropljenja blagoslovljenom vodom. Vjernici su čuvali blagoslovljenu vodu po kućama da je mogu upotrijebiti u teškim trenucima ili da bi njome obilježili početak radova na njivama ili građevinama.

Obred škropljenja vodom bio je lako uočljiv i prepoznatljivo dozivao u pamet rosu nebesku i "izvor žive vode koja struji u život vječni" (Iv 4,14). Obični vjernici rado prihvaćaju obred škropljenja blagoslovljenom vodom bilo na početku župske mise kao nadomjestak za pokajnički čin, bilo kao sastavni dio blagoslivljanja, bilo kao materiju kod sakramenta krštenja. Tradicionalna škropila od metala ili hisopove stabljike bila su takva da bi se kod obreda blagoslivljanja lako uočavalo prskanje vode i znak vode bio dovoljno uočljiv i lako prihvatljiv.

Nove okolnosti i pokušaji rješavanja

Sve donedavno su se vjernici smatrali posebno počašćenim ako bi barem jedna kapljica blagoslovljene vode za vrijeme bogoslužja pala na njih ili na predmet koji su donijeli na blagoslov. Zanimljivo su rijetki bili primjeri negodovanja zbog toga što ih je blagoslovljena voda "dobro nakvasila". U takvim su okolnostima tradicionalna škropila i velike posude za vodu sasvim odgovarale mentalitetu vjernika kojima su bile namijenjene.

U novije vrijeme situacija se dosta izmijenila. Kvalitet i boja odjeće, lakovi i bojila za kosu, obrve i lice i slični suvremeni "ukrasi" postaju nespojivi sa intenzivnijim škropljenjem blagoslovljenom vodom, pogotovo dok se u nju stavljala značajnija količina kuhinjske soli. Uz to, svećenici su sve češće putovali osobnim automobilom na mjesto gdje se obavljao blagoslov vodom pa je bilo nespretno prenositi tradicionalne posude za blagoslovljenu vodu i odgovarajuća škropila.

Paktični trgovci su to riješili malom priručnom napravom u koju se može uliti mala količina vode koja se može zatvoriti ili otvoriti s dva - tri okreta gornjeg dijela u lijevo ili u desno.

Izvanredno postaje redovito

Ta priručna naprava vrlo brzo je postalo redovito sredstvo za škropljenje blagoslovljenom vodom i kod blagoslova kuća, i kod blagoslova polja, i u crkvi i na gradilištu, i u skupinama u kojima sudjeluje dvoje - troje vjernika, i u velikim masama od nekoliko tisuća. I što je veoma značajno, to često prenosi televizija, to najmoćnije i najutjecajnije suvremeno sredstvo komunikacije među ljudima.

I gdje je greška u odnosu na vodu kao znak u bogoslužju? U tome što ljudi koji mirno sjede u svojim naslonjačima i promatraju prijenos nekoga bogoslužja uopće ne vide vodu niti škropilo iz koje bi voda trebala istjecati. Time je bitno osiromašen liturgijski znak koji bi trebao komunicirati ljudima silazak Božjega blagoslova na ljude ili predmete na koje se taj blagoslov zadržava. Najčešće je taj znak potpuno odsutan i ljudi na svojim ekranima vide samo da svećenik maše rukom u kojoj se nalazi jedva uočljivi bijeli metalni predmet koji svojim oblikom budi neugodne asocijacije.

Dogodi li se uz to još, ne baš tako rijetka okolnost, da za vrijeme obreda blagoslivljanja kiši kao iz kabla, onda je mala priručna škropilica u ruci predvodnika bogoslužja antiznak koji uopće nema svrhe. Začini li sve navedene okolnosti i najveća pompa koja prati određeni skup s biskupom i mnoštvom okupljenih vjernika i nevjernika, onda je to, u najbolju ruku, obično narodno veselje ali nikako službeno kršćansko bogoslužje koje bi trebalo komunicirati sudionicima i gledaocima slavljenje Boga i posvećivanje ljudi.

Što bi trebalo učiniti?

Nove prilike su stvorile nove okolnosti kojima bi trebalo prilagoditi obred škropljenja blagoslovljenom vodom u različitim oblicima kršćanskog bogoslužja. Evo nekoliko osobnih sugestija:

- Priručnu malu škropilicu, tehnički i praktično sasvim prihvatljivu, trebalo bi upotrebljavati samo u iznim slučajevima.

- U crkvi, na javnim mjestima gdje se okupi veći broj sudionika, mnogo je bolje i znakovitije upotrebljavati tradicionalne posude za blagoslovljenu vodu i odgovarajuća škropila od metala ili hisopa.

- U nekim krajevima za to mogu sasvim dobro poslužiti grančice ruzmarina, lavande ili sličnih biljaka.

- Posebnu pažnju posvetiti pripremi bogoslužja koje se snima ili izravno prenosi preko TV. U tim prigodama škropljenje vodom mora biti vidljivo ili ga treba izostaviti.

Jer, radi se o veoma ozbiljnom kršćanskom znaku koji doziva u pamet naše rađanje iz vode i Duha bez čega nema ulaska u kraljevstvo Božje. (Usp. Iv 3,5). Škropljenje blagoslovljenom vodom je sastavni dio kršćanske liturgije u kojoj se "pomoću vidljivih znakova označuje i, na način pojedinom znaku svojstven, izvršuje čovjekovo posvećenje" (SC 7).